

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Θ 1.3-2.1, 1337a33-b11

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τις δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτε πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος· Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττὰ (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινος)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

- A1.** α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1.Υπάρχει διαφωνία για το περιεχόμενο της παιδείας όχι όμως για τους στόχους της.
2. Οι επικρατέστεροι στόχοι της παιδείας είναι η διάπλαση ηθικού χαρακτήρα κι η πνευματική καλλιέργεια.
- 3.Οι νέοι πρέπει να λάβουν χρήσιμες γνώσεις, όχι όμως επαγγελματικά προσανατολισμένες.

Μονάδες 6

- A1.** **β. 1.** «πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα»: Σε ποια λέξη/ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ταῦτα»;
- 2.** «τῶν τοιούτων δεῖ»: Σε ποια λέξη/ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «τοιούτων»;

Μονάδες 4

Μονάδες 10

- B1.** «τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον», «τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν», «τὰ περιττά»: Αξιοποιώντας τους παραπάνω όρους του κειμένου να εξηγήσετε σε ποιους τύπους παιδείας αναφέρεται ο Αριστοτέλης.

Μονάδες 10

- B2.** « Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον.»: Ποιος είναι ο κίνδυνος που προκύπτει από τη εκμάθηση των «περιττών» (Μονάδες 4). Πως σχετίζεται η ανησυχία του Αριστοτέλη με τη διάκριση σε ἐλευθέρια και ἀνελευθέρια ἔργα; (Μονάδες 6)

Μονάδες 10

- B3.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη.

1. Ο Αριστοτέλης άσκησε κριτική στις απόψεις των άλλων φιλοσόφων της Ακαδημίας, όχι όμως σε αυτές του Πλάτωνα.

2. Πριν το τέλος της ζωής του, το ύφος των έργων του Αριστοτέλη μαρτυρά μεγαλύτερη διαλλακτικότητα.

3. Αρχικά ο όρος «ευδαιμονία» ταυτιζόταν με την ευτυχία, αφού υπεύθυνο για την κατάκτησή της θεωρούνταν μόνο το ίδιο το άτομο.

4. Κατάσταση λοιπόν, κατά τον Αριστοτέλη, η ευδαιμονία του ανθρώπου, όχι ενέργεια, και πάντως κατάσταση της ψυχής, σύμφωνα με τους κανόνες της τέλειης αρετής.

ΣΥΓΧΡΟΝΟ & ΝΟΥΣ

5. Η ψυχή, είπε ο Αριστοτέλης, αποτελείται από τρία μέρη, το λόγον ἔχον, το ἄλογον και το ἐπιθυμητικόν.

Μονάδες 10

B4. α. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που έχουν ετυμολογική συσχέτιση με τις λέξεις που δίνονται: επουσιώδης, ανάληψη, επιλήσμων, φωριαμός, μεγαλοφυής, πολιούχος, φιλαρέσκεια, υπόταση (μονάδες 8)

B4. β. Βάναυσον: Για τη συγκεκριμένη λέξη να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο. (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Το ιδεώδες του στωικού σοφού

Για καθετί που είναι να κάνεις, εξέτασε αυτά που προέχουν και τις συνέπειες του πράγματος, και μετά να το επιχειρήσεις. Αλλιώς στην αρχή θα το κάνεις με ενθουσιασμό, επειδή τίποτα δεν αναλογίστηκες από αυτά που θα ακολουθήσουν, και μετά, όταν εμφανιστούν κάποιες δυσκολίες, θα τα παρατήσεις ντροπιασμένος [...] Άνθρωπε, πρώτα εξέτασε τη φύση του πράγματος· μάθε μετά και τη δική σου φύση, αν δηλαδή μπορείς να το αντέξεις, θέλεις να αγωνιστείς στο πένταθλο να γίνεις παλαιστής; Κοίταξε τα χέρια σου, τους μηρούς, δοκίμασε τη μέση σου. Γιατί, άλλος γεννήθηκε για το ένα, άλλος για το άλλο πράγμα. Νομίζεις ότι, κάνοντάς τα αυτά, μπορείς να τρως με τον ίδιο τρόπο, να πίνεις με τον ίδιο τρόπο, να επιθυμείς και να αποστρέφεσαι το ίδιο; Πρέπει να ξαγρυπνήσεις, να κοπιάσεις, να εγκαταλείψεις τους δικούς σου [...] Εξέτασέ τα αυτά, και δεσ αν, με τούτα, θέλεις να ανταλλάξεις την απάθεια, την ελευθερία, την αταραξία αλλιώς μην πλησιάζεις· όχι όπως τα παιδιά – τώρα φιλόσοφος, αργότερα φοροεισπράκτορας, έπειτα ρήτορας και μετά επίτροπος του Καίσαρα. Αυτά τα πράγματα δε συμφωνούν μεταξύ τους. Ένας άνθρωπος πρέπει να είναι είτε καλός είτε κακός· ή το κυρίαρχο μέρος σου της ψυχής πρέπει να καλλιεργείς ή τα εξωτερικά πράγματα· ή για τα μέσα να δουλεύεις ή για τα έξω· πράγμα που σημαίνει ή του φιλοσόφου τη θέση να κρατάς ή αυτή ενός κοινού ανθρώπου.

Επίκτητος, Έγχειρίδιον, 29
(Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

Να βρεθούν δύο (2) κοινά σημεία μεταξύ των απόψεων του Επίκτητου κ του Αριστοτέλη: α) σε ό,τι αφορά στη σχέση παιδείας με τις πρακτικές εφαρμογές β) στο κέρδος που προκύπτει όταν ο νέος αφιερωθεί στη φιλοσοφία.

Μονάδες 10